

Dansk Forsorgsselskabs optagelseshjem „Lyng“

Af ekspeditionssekretær JON JOHNSEN.

I 1891 holdt oberstløjtnant Dalgas, hedesagens kendte foregangsmand, et foredrag på Fængselselskabernes fællesmøde i København, hvor han påviste, at man med fordel måtte kunne beskæftige løsladte fanger ved opdyrkning af de udstrakte hede-moser i Jylland.

Fra straffeanstalten i Horsens begyndte man så småt i 1899 at udsende mindre fangehold til hedeegnene, hvor de beskæftigedes ved plantningsarbejde for Hedeselskabet, og samme år oprettedes på privat initiativ optagelseshjemmet „Assersbølgaard“ ved Brørup, som modtog løsladte fanger fra statsfængslet i Vridsløselille og som senere — i 1909 — ved gavebrev blev skænket til Vridsløselille fængselselskab.

I 1903 havde Fængselselskabernes Fællesbestyrelse skaffet de fornødne midler til veje til oprettelse af et hjem for løsladte fanger, og i 1904 købte Fællesbestyrelsen af Hedeselskabet en ejendom på ca. 100 ha beliggende i Sdr. Felding sogn, ca. 8 km nord for Sdr. Omme i Midtjylland.

Ejendommen fik navnet „Hedehjemmet Lyng“, og som bestyrer ansattes en plantør, der var kyndig i mosekultur og hedeplantning.

På hjemmet kunne oprindeligt optages indtil 16 løsladte „på hvilke stadigt legemligt Arbejde under fri Forhold, men dog fjernt fra de gamle Fristelser kunde antages at ville virke saaledes, at de atter kunde faa Lyst og Evne til som lovlidige Borgere at indordne sig under Samfundets Krav“.

Hjemmet modtog dels løsladte fanger, der havde udstået hele deres straf, dels — og fortrinsvis — betinget benådede, som fik eftergivet en del af straffen på betingelse af, at de tog ophold på optagelseshjemmet og udviste god opførsel.

Ejendommens jordtilliggende blev senere udvidet med endnu 100 ha, og i 1915 opførtes en ny belægningsbygning, som udvidede hjemmets kapacitet til 40 optagne.

De optagne har i årenes løb udført et betydeligt kultiveringsarbejde, således at den væsentligste del af arealet nu gennem mergling og dræning er omdannet til produktiv landbrugsjord eller tilplantet med nåletræer. Mosearealernes udnyttelse til tørveproduktion gav i mange år beskæftigelse til de optagne og var af stor betydning for hjemmets økonomi, ikke mindst under den anden verdenskrig.

Gennem flere år har belægningsforholdene været utilfredsstill-

lende i flere henseender, bl. a. har de sanitære forhold været utildssvarende, og der har været utilstrækkelige fælleslokaler til de optagne i deres fritid. I efteråret 1964 påbegyndte forsorgsselskabet, som ved sin stiftelse i 1951 havde overtaget „Lyng“, opførelsen af en ny belægningsbygning, som tages i brug i januar 1966.

Den nye belægningsbygning er T-formet med en hovedfløj i 2 etager og to sidefløje i 1 etage. Hver sidefløj rummer 10 eneværelser og 2 tremandsværelser samt the-køkken, toiletter, bade- og vaskerum. I hovedfløjen findes i stueetagen 2 opholdsrum, spisesal, køkken, 2 funktionærlejligheder, 1 sygestue med 2 senge og 1 kombineret kontor og lægeværelse. I kælderen er indrettet 2 lokaler til billard og bordtennis, 2 hobbyrum samt kedelrum, vaskeri og nødvendige forrådsrum. I hovedfløjens tagetage er endelig indrettet 2 dobbeltværelser og 4 eneværelser, bad og toiletter.

Bygningens kapacitet er således 40 optagne, men der er iøvrigt ved opførelsen taget hensyn til, at der til enhver tid skal kunne indrettes belægningsstuer til yderligere 15 optagne i den uudnyttede del af tagetagen, såfremt der måtte blive behov for en sådan udvidelse.

Hjemmets personale består af en landbrugsuddannet forstander, hvis hustru forestår husholdningen, en avlsforvalter og en fodermester samt kontor- og køkkenmedhjælp.

På hjemmet modtages idag mandlige lovovertrædere over 35 år, idet de yngre aldersklasser anbringes på optagelsehjemmet „Assershølgård“, og hjemmets daglige belæg er gennemsnitlig 37 mand. Det årlige antal anbringelser andrager ca. 270, hvoraf flere dog er genanbringelser inden for samme år.

Ca. 60 % af belæget består af endeligt løsladte, som enten anbringes straks ved løsladelsen, fordi de ikke har kunnet sikres logi og arbejde på anden vis, eller anbringes på et senere tidspunkt, hvor de henvender sig til en af Dansk Forsorgsselskabs afdelinger for at søge hjælp. I mange tilfælde sker optagelsen dog også ved, at den pågældende selv henvender sig direkte til hjemmets forstander.

Ca. 30 % af belæget består af prøveløsladte, som ligeledes anbringes enten straks efter løsladelsen eller på et senere tidspunkt i tilsynsperioden. Efter at der i 1957 blev adgang til at tilstå almindelige fængselsfanger arbejdsorlov inden prøveløsladelsen, og da beskæftigelsessituationen har været gunstig, sker der ikke længere så mange overførelser direkte fra statsfængsel, således at de fleste prøveløsladte først anbringes på „Lyng“, når deres sociale situation bryder sammen i løbet af tilsynsperioden, hvilket i almindelighed vil sige, at de efter en drikketur har mistet arbejde og logi.

De resterende ca. 10 % af belæget udgøres af betinget dømte, som også oftest anbringes efter et sammenbrud i tilsynsperioden.

Belæget på „Lyng“ hører til den groveste del af forsorgsselskabets klientel. De fleste er straffet gentagne gange, og omkring en trediedel af de optagne har tidligere været dømt til arbejdsdshus.

Blandt de endeligt løsladte, eller „frimændene“, som de kaldes på hjemmet, hører mange egentlig hjemme på de offentlige forsorgshjem som arbejdssky eller subsistensløse vagabonder og „spritte“, men disse landevejsriddere trives ikke altid bedst der, hvor de efter loven og regulativerne burde være, og hvis de befinder sig bedre på „Lyng“, er der altid håb om, at opholdet bliver længere og mere udbytterigt for den optagne såvel som for samfundet.

Et dominerende træk hos klientellet er et intimt forhold til alkohol og — for de viderekomne — kogesprit. Omkring 85 % af de optagne har udtalte alkoholproblemer, men en egentlig alkoholistbehandling under opholdet gennemføres kun for de optagne, som har vilkår herom i forbindelse med betinget dom eller prøveløsladelse. Mange af „frimændene“ er så fremskredne i alkoholisbruget, at de ikke er tilgængelige for en egentlig behandling, men selve opholdet på institutionen er dog af værdi, for så vidt som de for en tid udelukkes fra alkohol og restaureres fysisk gennem en regelmæssig levevis.

På „Lyng“ finder man iøvrigt til stadsighed enkelte ældre optagne, som oppebærer folkepension, men som på grund af psykiske afvigelser og forsimplede livsvaner vanskeligt kan tilpasse sig livet på de almindelige alderdomshjem.

Hjemmets forstander kan ikke påtage sig et systematisk forsorgsarbejde for de optagne, og tilsynet med disse udøves derfor også under opholdet i nøje samarbejde med den af forsorgsselskabets afdelinger, der har formidlet anbringelsen. For „frimændenes“ vedkommende påhviler det dog forstanderen alene at klare de nødvendige forsorgsproblemer og eventuelt bistå dem med at skaffe arbejde ved afgang fra hjemmet. For den ældste og mest belastede del af klientellet fungerer hjemmet nærmest som et kriminalasyl med opbevaring som hovedformål.

De optagne skal under opholdet overholde de af forstanderen givne instrukser og udføre det dem pålagte arbejde, for hvilket de modtager en arbejdsduer på 6—8 kr. om dagen, hvoraf halvdelen skal opsøres til den dag, de forlader hjemmet, medens den anden halvdel kan bruges under opholdet til tobak, kaffe og andre småforbrødenheder.

De optagne kan i fritiden forlade hjemmets område efter forud indhentet samtykke fra forstanderen.

Det er forbudt at nyde alkohol under opholdet og at indbringe alkohol på hjemmet, men under hensyn til klientellets belastning

må forbudet mod alkoholnydelse praktiseres med lempe, således at hjemkomst i beruset tilstand efter udgang kun medfører bortvisning under ganske særlige omstændigheder. En overtrædelse af forbudet mod at indbringe og nyde spiritus på selve hjemmet medfører altid disciplinære sanktioner og kan for en prøveløsladt være ensbetydende med genindsættelse til afsoning af reststraf.

Opholdet på hjemmet er overvejende af relativ kort varighed. Ca. 30 % af de optagne forlader hjemmet igen inden for 2 uger, og kun 15 % opholder sig mere end 3 måneder på institutionen. Blandt den ældre del af klientellet er der dog flere, der har en mere permanent tilknytning til hjemmet, og enkelte slår sig til ro der for resten af livet. For tiden er der eksempelvis på hjemmet en optagen, som første gang blev anbragt i den første forstanders tid, d. v. s. at han med korte afbrydelser har tilbragt 32 år på „Lyng“, og to andre, som har omkring 15 års anciennitet som „pensionærer“.

Hjemmet drives for forsorgsselskabets regning af de privat indsamlede midler, men selskabet modtager betydelige offentlige tilskud til driften, idet justitsministeriet bidrager med et beløb på 26 kr. pr. optagen pr. opholdsdag.

Gennem de senere år har der fundet en rivende udvikling sted på institutionsområdet, og mange nye institutionstyper har kunnet tages i brug som nye instrumenter i behandlingsarbejdet i den sociale sektor, men det er forsorgsselskabets opfattelse, at der stadig i mange år vil være behov for et optagelseshjem af mere traditionelt tilsnit som „Lyng“, og inden for de givne rammer vil der iøvrigt være en mulighed åben for senere at tilpasse institutionen efter kommende tiders behov.

Jon Johnsen.